

EÚ áno! S rozumom.

My sme EÚ.

V novodobej histórii Slovenska existuje len minimum dôležitejších dátumov ako je 29.03.2004 a 01.05.2004. V marci 2004 sa Slovensko stalo členom NATO a v máji 2004 členom Európskej únie (EÚ). Strana Sloboda a Solidarita (SaS) si uvedomuje, že bez členstva v týchto dvoch kľúčových organizáciách by sa Slovensko stalo skutočne čiernou dierou Európy.

Mesiac pred voľbami do Európskeho parlamentu si budeme pripomínať 20. výročie vstupu Slovenska do EÚ. Členstvo Slovenska v EÚ je mimoriadne úspešným príbehom. Strana SaS je pripravená prispieť k tomu, aby tento úspešný príbeh pokračoval aj naďalej.

My sme NATO a my sme Európska únia. Boli to práve voľby do Európskeho parlamentu v roku 2009, kedy SaS prvýkrát kandidovala v slobodných a demokratických voľbách ako samostatná strana. Naše členstvo v euroatlantických štruktúrach je nespochybniteľné a akékoľvek hlasy, ktoré volajú po našom vystúpení z EÚ, idú priamo proti životným záujmom Slovenska.

Všetci kandidáti SaS podporujú a úprimne veria v členstvo Slovenska v EÚ. Naše členstvo v EÚ pokladáme za významný prínos pre našu krajinu a chceme, aby fungovala dobre. Dobrý a spoľahlivý partner v EÚ však nie je slepý a hluchý a uvedomuje si, že aj EÚ má svoje chyby a upozorňovať na ne nie je znakom toho, že nám na EÚ nezáleží. Naopak.

Od posledných európskych volieb uplynulo len päť rokov, no boli to roky, ktoré boli poznačené celosvetovou pandémiou Covidu-19, barbarskou ruskou agresiou voči nášmu východnému susedovi Ukrajine, nasledovala energetická kríza. Práve tá demonštrovala, že EÚ dokáže byť akcieschopná.

Strana SaS si vždy zakladala na tom, že svojim voličom predložila ucelený predvolebný program. Túto tradíciu si ctíme aj teraz, keď sa uchádzame o podporu voličov v blížiacich sa voľbách do Európskeho parlamentu. V eurovoľbách predkladáme voličom program, ktorý im dá jasnú predstavu o tom, s akými postojmi ich chceme v Európskom parlamente zastupovať.

Predkladáme ucelenú víziu o tom, akým smerom by sa mala EÚ uberať, aby bola pre Slovensko stabilnou civilizačnou kotvou, ktorú v dnešnom nestabilnom svete potrebujeme oveľa viac než kedykoľvek predtým.

Dobre spravovaná Európa

Každé spoločenstvo funguje dobre vtedy, keď sú jasne stanovené pravidlá, ktoré dodržiava každý člen. Pravidlá fungovania EÚ boli stanovené v Lisabonskej zmluve. Práve blížiace sa voľby do Európskeho parlamentu ukážu, či tieto pravidlá prejdú výraznými zmenami. Európsky parlament totiž v novembri 2023 odhlasoval návrh na zmenu Lisabonskej zmluvy. Hlavným bodom návrhu je požiadavka na upustenie od jednomyselného hlasovania v politických otázkach na Rade EÚ a prechod na väčšinové hlasovanie. Podľa strany SaS by sa však k prípadným úpravám hlasovacích mechanizmov na Rade EÚ malo pristupovať len v rámci platnej Lisabonskej zmluvy.

Európsky parlament však žiada v rámci revízie Lisabonskej zmluvy i to, aby sa oslabili právomoci členských štátov v prospech Bruselu, s týmito zmenami strana SaS nesúhlasí. Tieto návrhy majú posilniť pozíciu Bruselu v oblasti biodiverzity, medzinárodných rokovaní o klíme, v oblasti zahraničných vecí, bezpečnosti a obrany. Brusel by mal získať silnejšie kompetencie aj pri verejnom zdraví.

Právo veta je dôležité

Každé oslabenie členských štátov v prospech Bruselu musí byť mimoriadne dobre odôvodnené. Kompetencie, o ktoré členské štáty prídu, sa len zriedkakedy prinavrátia. Je preto nutné vyhodnotiť ich pridanú hodnotu a zvážiť, či presun kompetencií prináša členským krajinám väčšie benefity. To isté platí aj opačne, ak existujú kompetencie, ktoré dokáže EÚ vykonávať efektívnejšie ako členské štáty, v tom prípade je presun kompetencií racionálny.

Dnes sa až 80% všetkých právnych predpisov EÚ prijíma väčšinovým hlasovaním. Pri väčšinových hlasovaniach je potrebné nájsť dostatok hlasov, ktoré právne nariadenia podporia a znižuje sa tým tlak na konsenzus všetkých členských štátov. SaS považuje právo veta za dôležité a počas nasledujúceho funkčného obdobia budeme obhajovať jeho zachovanie.

Každý štát alebo medzinárodná organizácia má tendencie zväčšovať sa a žiadať o širšie kompetencie alebo o navýšenie vlastného rozpočtu. Aj preto je zachovanie práva veta kľúčové pre jednotlivé národné záujmy. Životným záujmom Slovenska je konkurencieschopnosť, ktorá môže byť ohrozená v prípade daňovej harmonizácie i v ďalších oblastiach.

Bezpečná Európa

Vojna na Ukrajine bola tvrdým budíčkom pre všetky krajiny Európy, ktorá bola niekoľko desiatok rokov oázou pokoja a mieru. Krajiny Európy si neplnili svoje záväzky voči NATO vynakladať 2% výdavkov na obranu. Štát nemá žiadnu dôležitejšiu funkciu ako obranu života a majetku vlastných občanov. SaS považuje 2% výdavkov na obranu za výdavkové minimum. Štát, ako aj spoločenstvo štátov, ktoré nie sú schopné chrániť a strážiť vlastné hranice, možno považovať za zlyhaný štát alebo spoločenstvo. SaS preto navrhuje stanoviť za prioritný cieľ Európskej komisie zabezpečenie efektívnej ochrany vonkajšej schengenskej hranice pred nelegálnou migráciou.

Spoločná obrana vonkajších hraníc

Obranná politika je jedným z priestorov, kde vidíme priestor na užšiu kooperáciu jednotlivých členských štátov, napríklad pri obstarávaní obranných systémov. Rovnako budeme plne podporovať zapojenie Slovenska v aktivitách Európskej obrannej agentúry, ktorá zastrešuje spoluprácu členských štátov EÚ v oblasti obrany a bezpečnosti a podporuje inovácie a konkurencieschopnosť v obrannom priemysle s cieľom vytvoriť bezpečnejšiu EÚ.

SaS zároveň podporuje posilňovanie spolupráce členských štátov s agentúrou Frontex, ktorá má za úlohu koordinovať operačnú spoluprácu medzi členskými štátmi v oblasti ochrany vonkajších hraníc.

Európa so zdravými financiami a stabilným eurom

Výdavky a veľkosť štátu stúpajú. Výnimkou nie je ani Európska únia, ktorá v reakcii na pandémiu covidu-19 prijala program Next Generation Europe/ Plán obnovy a odolnosti. Týmto krokom sa však výdavky EÚ zvýšili o 50% a vytvorili sme nový spoločný dlh celej EÚ, ktorý budú splácať práve ďalšie generácie do roku 2058.

Plán obnovy a odolnosti je krokom, ktorý zaviedol eurobondy, teda spoločný dlh európskych štátov. Rétorika Európskej únie však bola dlhé obdobie iná a minimálne navonok bolo vytvorenie spoločného dlhu európskych krajín odmietnuté. Činy však hovoria niečo diametrálne odlišné.

Dlh nie je riešenie, ale problém

Tempo zadlžovania európskych štátov bolo neprimerané už pred vypuknutím pandémie, no tá tempo zadlžovania jednotlivých európskych štátov ešte zvýšila. Next Generation Europe je teda programom, ktorý zadlžuje ešte nenarodené generácie.

Dlhy členských štátov v roku 2020 skokovo narástli, verejný dlh EÚ stúpol zo 78 % HDP v roku 2019 na 90 % v roku 2020. Dlh sa podarilo skresť na 83% HDP, no nie vďaka úsporám alebo efektívnosti, ale kvôli vysokej inflácii.

Európska únia sa má pritom riadiť Paktom stability, ktorý umožňuje uloženie sankcií finančne nezodpovedným štátom, no v praxi sa to nedeje. SaS bude preto presadzovať, aby boli pôžičky Európskej únie na financovanie Plánu obnovy a odolnosti započítané do dlhu členských štátov. Sankcie voči krajinám, ktorých dlh prekročí 60% HDP sa musia vymáhať automaticky, pričom najvyššou sankciou má byť aj vylúčenie krajiny z eurozóny.

Odmietame spoločné dlhy

SaS je presvedčená, že vytvorenie eurofondov, ktoré nazývame Plánom obnovy, má byť jednorazovým a neopakovateľným krokom. Už dnes však vidíme tendencie ľavicových politikov, ktorí preferujú tzv. silný štát a snažia sa presadiť, aby bol spoločný dlh trvalý a nie dočasný. Situácia s vytvorením dočasného eurovalu sa teda opakuje v priamom prenose. Európsky apetít po zadlžovaní je bezbrehý a preto bude SaS dôrazne presadzovať vytvorenie dlhovej brzdy, ktorý by vôľu po vytváraní spoločných dlhov krotila.

Socialisti milujú dlhy a adorujú nové dane. Je jedno aká je otázka, pre socialistu je odpoveď vždy vyšší dlh, nové dane a viac rozdeľovania peňazí, ktoré jednotlivec zarobí. Na zavedenie nových európskych daní nevidíme žiaden dôvod a ich implementáciu dôrazne odmietame.

SaS zároveň dôsledne odmieta fiškálnu a daňovú harmonizáciu, ktorá nie je pre fungovanie jednotného trhu, ani pre ochranu štyroch základných slobôd občanov EÚ vôbec potrebná. Ich motiváciou je najmä odstránenie cezhraničnej konkurencie členských štátov, ktoré majú efektívnejší a štrihlejší daňový systém. To považujeme za snahu odobrať konkurenčnú výhodu krajinám s výhodnejším zdanením, medzi ktoré patrí aj Slovensko. Za jediné zmysluplné celoeurópske pravidlo hospodárskej politiky považujeme princíp, že každá členská krajina nesie zodpovednosť za svoje dlhy, a tým aj za náklady potenciálneho bankrotu, ktorý je spravidla dôsledkom nesprávnej a nezodpovednej verejnej politiky.

Európska únia trpí kvôli morálnemu hazardu pri zadlžovaní jednotlivých členských štátov, ktoré sa dostávajú do dlhovej špirály. Európska centrálna banka (ECB) by mala voči týmto tendenciám bojovať a zakročiť proti nim. Namiesto toho však ECB dlhodobo nakupovala dlhopisy členských štátov za účelom znižovania tlaku na verejné financie nadmerne zadlžených členských štátov. Tieto kroky môžu mať priamy negatívny dopad na každého voliča, ktorý dlhy členských štátov a po novom aj spoločné európske dlhy zaplatí formou zvýšených daní.

Jedným z dôsledkov tejto politiky je, že 12 z 19 krajín eurozóny prekračovalo bezpečnú úroveň verejného dlhu 60 % HDP definovanú v Lisabonskej zmluve. Dlh šiestich krajín prevyšoval dokonca 100% ich HDP.

SaS preto navrhuje zákaz nákupu štátnych dlhopisov ECB. Hrozba bankrotu je jediná efektívna regulácia, ktorá donúti štáty k vykonávaniu zodpovednej fiškálnej politiky. Rovnako požadujeme zrušenie programu TPI (Transmisie Protection Instrument), ktorý je akýmsi atómovým prísľubom ECB, že v prípade potreby vie nakúpiť neobmedzené množstvo štátnych dlhopisov ktoréhokoľvek členského štátu eurozóny.

Strane SaS sa podarilo na Slovensku presadiť ústavnú garanciu možnosti platiť v hotovosti. V Európskom parlamente máme rovnaký cieľ. Právo ľudí platiť v hotovosti je posvätným právom každého jedného obyvateľa EÚ. SaS rovnako dôrazne apeluje na to, aby sa nepokračovalo v projekte digitálneho eura, po ktorom neexistuje žiaden dopyt.

Konkurencieschopná Európa

EÚ má ambíciu byť lídrom v oblasti konkurencieschopnosti, ochrany životného prostredia a byť zároveň entitou s najväčšou sociálnou ochranou obyvateľstva. Naháňame príliš veľa zajacov a postupne nám unikajú všetky. Pred žitou realitou si však zatvárame oči a EK deklarovala, že z uvedených cieľov nielenže nepoľaví, ale naopak, ešte ich bude akcelerovať. Zrodil sa Green Deal a následne Plán obnovy a odolnosti, ktoré za 5 rokov existencie prenikajú do všetkých oblastí európskeho hospodárstva, od uvoľnenia pravidiel štátnej pomoci cez dotačné preteky, až po oslabovanie jednotného trhu. Plán EÚ nevychádza, o čom svedčí pokles konkurencieschopnosti európskeho hospodárstva, ktorý je sprevádzaný uvoľnením pravidiel štátnej pomoci.

SaS chce, aby bola konkurencieschopná Európa aj Slovensko, preto budeme v Európskom parlamente presadzovať debyrokratizáciu a dereguláciu alebo rovno rušenie smerníc, ktoré nie sú funkčné a dodržiavané. Podobne ako na Slovensku budeme pri zavádzaní nových regulácií presadzovať pravidlo One In Two Out, ktoré znamená, že za každú novú smernicu zrušíme existujúce smernice vo výške dvojnásobku nákladov, ktoré spôsobí.

Eurofondy

Eurofondy by mali primárne slúžiť na financovanie európskych verejných statkov a nie na kupovanie lojality vlád členských štátov. Ak niektorý členský štát poruší únievé predpisy, má dostať pokutu. Nemali by sme ho (a Úniu) trestať napríklad zastavením financovania kľúčového úseku diaľnice.

Čerpanie eurofondov sa navyše stalo byrokratickým monštrum a prístup malých a stredných podnikov k nim je zbytočne zložitý. SaS preto podporí, aby Komisia v spolupráci s členskými štátmi analyzovala administratívne postupy pre príjemcov eurofondov s cieľom zjednodušiť ich, odstrániť neefektívnosť a šíriť najlepšie administratívne prístupy medzi členskými štátmi. Rovnako urobíme všetko, čo je v našich silách, aby sa pri nastavovaní pravidiel pre eurofondy nastavili motivácie predovšetkým na dosahovanie hodnoty za peniaze, nie len na dosahovanie výdavkových cieľov a neporušovanie byrokratických pravidiel.

EÚ ako relevantný globálny hráč

Európska únia sa dlhodobo snaží nastavovať globálne pravidlá a určovať globálne trendy. Žiaľ, premiantom sa EÚ stáva aj pri vytváraní nezmyselných regulácií, ktoré podnikateľskému prostrediu škodia, nie pomáhajú.

Ak má byť ambícia EÚ byť globálnym hráčom dlhodobo udržateľná, musí byť podložená aj adekvátnou ekonomickou silou. Bohužiaľ, v prípade EÚ tomu tak nie je. Čoraz viac sa otvárajú nožnice medzi neustále rastúcimi ambíciami hrať kľúčovú úlohu vo svete a postupne klesajúcim významom vo svetovej ekonomike. Tento trend sa dá zvrátiť, ak EÚ upustí od iniciatív, ktoré nemá šancu globálne presadiť. Cestou k tomu, aby sa EÚ stala globálnym lídrom, je preto viac trhu a menej regulácií.

Obchodné dohody a globálny trh

Obchodné dohody s tretími krajinami sa v posledných rokoch stali predmetom kontroverzií, a to najmä kvôli ich neverejnému vyjednávaciemu procesu. Okrem toho, prekážkou dnešnému medzinárodnému obchodu už nie sú clá, ale najmä rozdielne regulácie. Namiesto izolacionizmu bude SaS podporovať pokračovanie rokovaní s Austráliou a krajinami Mercosuru, ako aj dosiahnutie čo najširšej dohody o voľnom obchode medzi EÚ a USA, ktoré sú stále najväčšou ekonomikou na svete a hlavným strategickým európskym partnerom. Vysoký dôraz je potrebné venovať aj uzavretiu obchodnej dohody s Indiou, ktorá je motorom ázijského ekonomického rastu a druhým veľkým ázijským štátom s potenciálnom na globálny dosah.

Európa starne, legálna imigrácia je potrebná

Demografia je neúprosná, Európa starne. Európske krajiny preto potrebujú vhodne nastavenú legálnu imigračnú politiku. Vydanie modrej karty je dnes alchýmiou s nejasným výsledkom. SaS bude preto presadzovať zníženie byrokratickej záťaže pri vybavovaní modrej karty. Imigrácia je potrebná, no kontrola hraníc taktiež.

Energeticky bezpečná EÚ a jadro na prvom mieste

Vojna na Ukrajine odhalila v plnej nahote energetickú závislosť Európy od externých dodávateľov, osobitne od Ruska. V roku 2014, po ruskej invázii na Krym, si Európska únia dala za cieľ znížiť energetickú závislosť od Ruska. Osobitne sa to týkalo plynu. Napriek tomu medzi rokmi 2014 a 2020 závislosť na ruskom plyne nielenže neklesla, ale dokonca stúpla.

SaS bude podporovať efektívne zvyšovanie energetickej bezpečnosti EÚ. Prioritou musia byť opatrenia, ktoré nám pomôžu zvýšiť cenovú dostupnosť, bezpečnosť a udržateľnosť. Jadrová energia všetky tieto parametre spĺňa. Odklon od jadrovej energie považuje SaS za zásadnú chybu, ktorou si EÚ strieľa do vlastných nôh.

Trend sa však našťastie otáča a EÚ stanovila výrobu energie z jadra za nosnú kostru európskej energetiky. Jadrová energia má byť vhodne a rozumne doplnená o energiu z obnoviteľných zdrojov, čím vytvoríme vhodný a bezpečný energetický mix. Obnoviteľné zdroje by mali spolu s jadrovou energiou v budúcnosti vytvoriť vhodný energetický mix EÚ, ktorý sa bude vhodne dopĺňať. Jadrová energia je svojím charakterom výroby určená na pokrytie pásma základnej spotreby tzv. base load, kým obnoviteľné zdroje dokážu efektívne pokryť práve tzv. peak load, teda odber v čase špičky. Oba zdroje sú bezemisné. Obnoviteľné zdroje energie výrazným spôsobom zvyšujú našu energetickú bezpečnosť. Výhodou obnoviteľných zdrojov je tiež rýchla výstavba zariadení a okamžité využitie.

Plyn áno, no od rôznych dodávateľov

V prípade potrubného ruského plynu sa závislosť EÚ znížila v roku 2023 na 8 % a prudko narástol objem dovozu skvapalneného zemného plynu (LNG), ktoré tvorili 41,6 % dodávok do EÚ. V tomto trende je potrebné pokračovať a SaS preto podporí rozšírenie kapacity plynovodov na trase medzi LNG terminálmi a vnútrozemím EÚ.

Európske poľnohospodárstvo

Európske poľnohospodárstvo je jedným z najmasívnejšie dotovaných odvetví celého európskeho hospodárstva. Pri dotáciách však absentuje dôraz na výsledky a úspešnosť dotácií meriame podľa nesprávnych kritérií. SaS bude preto presadzovať postupné celkové zrušenie týchto dotácií. Uvedomujeme si, že tento cieľ kvôli silnému lobingu nebude možné dosiahnuť ihneď. K tomuto kroku sa však chceme priblížiť postupnými krokmi ako sú transparentné a merateľné kritériá pre určovanie výšky priamych platieb pre jednotlivé členské štáty EÚ, ktoré budú čo najmenej deformovať hospodársku súťaž a konkurenčné prostredie. Pri dotáciách budeme klásť dôraz na efektívnosť a dosahovanie vopred stanovených cieľov.

Zelenšia, nie červenšia Európa

Niektoré európske politiky pripomínajú melón. Navonok sú zelené, no v jadre červené. Je vedeckým konsenzom, že ľudstvo si nemôže dovoliť spomaliť v zastavovaní globálneho otepľovania. Je však jasné, že nás to bude niečo stáť. My aj EÚ stojíme pred úlohou, aby boli výdavky čo najnižšie a opatrenia čo najefektívnejšie.

Pri opatreniach na zníženie emisií skleníkových plynov sú často uprednostňované riešenia, ktoré sú neefektívne a drahé. SaS bude preto požadovať, aby sa pri riešení klimatickej zmeny vybrali najefektívnejšie riešenia. Budeme požadovať, aby pri jednotlivých opatreniach bola prepočítavaná cena za jednu tonu CO₂eq zachytenú alebo odstránenú, či nevypustenú do atmosféry, a aby boli

uprednostňované tie najlacnejšie riešenia. Boj s klimatickými zmenami má byť efektívny, nie predražený a vedený pod ideologickou červenou vlajkou.

Green Deal

Snahou EÚ je dosiahnutie klimatickej neutrality do roku 2050. V období rokov 2019-2023 implementovala EÚ regulačnú smršť 37 zo 75 legislatívnych návrhov týkajúcich sa Green Dealu.

Výsledkom však nie je zlepšenie klímy, ale dlhodobo nízky hospodársky rast a klesajúca konkurencieschopnosť Európy. SaS bude podporovať prehodnotenie už schválených alebo pripravovaných legislatívnych návrhov týkajúcich sa Green Dealu, vnímajúc dôležitosť klimatických opatrení, ale zároveň s cieľom zabrániť ďalšiemu poklesu konkurencieschopnosti a životnej úrovne obyvateľov EÚ. Nižšia životná úroveň a menej konkurencieschopná EÚ sa totiž rovná väčšej nezamestnanosti a menšiemu bohatstvu jednotlivých členských krajín EÚ.

Sociálna Európa

Funkčnú sociálnu politiku podporujeme a považujeme ju za garanciu kvality života, ktorú má EÚ v porovnaní so svetom vysokú. Kľúčové však je, aby sa neotvárali nožnice medzi tvorbou bohatstva (produktivitou) a jeho prerozdeľovaním prostredníctvom nástrojov sociálnej politiky. V oblasti minimálnej mzdy presadzovať právo ich nastavenia tak, aby nepoškodzovali ekonomický rast a neznemožňovali časti ľudí na Slovensku zamestnať sa.